

nam quoque Toletanum de quo agimus Pomerium similiter fuisse cognominatum, quos inter Bellarmus (a), et Labbeus (b), et Barthius lib. Adversar. x, cap. 18. Imitantur namque Rodericus Toletani testimonio, qui et lib. III, cap. 18, sic appellat; et libri IV, capite 3, detulisse ait Urbanum pariter Toletanum episcopum ad Asturias ob Maurorum metum scripta beati Hildefonsi et Juliani Pomerii: quo nomine verisimilius est non alium quam nostrum intelligi. Sed plane Rodericus, aut falli æquivoco nomine, aut glossemate ascititii cognominis a transcripore aliquo fœdari potuit. Saltem is auctor in causa videtur fuisse alius (c), ut ex duobus eundem facerent: in quo errore confirmati sunt exinde quod alter Prognosticum scripserit futuri sæculi ut ex Felice, alter Prognosticos tres de futuræ vitæ contemplatione libros, ut ex Honorio, post Isidorum, constat. Plane nullus dubito, quin si Toletano huic nostro præsulî Pomerio nomen fuisset, id Felix Vitæ Scriptor non reticuisset. Quinimmo tertium Pomerium obtrusit Pseudo-Julianus in Chron. n. 369 duobus non contentus. Frustra tamen jaciter rete ante oculos pennatorum, ut sacro utar eloquio.

Increbuit apud posteros fama, Julianum ex traduce Judæorum, ut idem Rodericus Toletanus loquitur, productum fuisse: quod cum annotare idem Vitæ auctor omiserit, subdubitari a quibusdam (d) video. Plures tamen Roderico credunt (e) nec temere; cum Isidorus ei Patensis (f) iisdem verbis auctor rei fuerit. Natus autem, baptizatus, et educatus Toleti, tam litterarum, quam veræ sapientiæ studiis, sub Eugenio secundo Hildesfonsi decessore, una cum Gudila diacono, quem strictissimo amicitia vinculo habuit obstrictum, mire profecit. Avebant ambo sese addicere monasticæ vitæ; sed frustratam fuisse eorum devotionem apertissimis verbis ait Felix. Quare impotentia quadam favendi robus suis actus jure dixerit, qui catalogo Benedictinorum Julianum adscribant (g).

Atque ideo alium fuisse oportet Julianum sancti Michaelis abbatem, qui Toletano concilio duodecimo inter alios subscriptus legitur in eadem ecclesia Toletana. Levita fuit, presbyter, ac demum post Quiricum, qui anno obit 681, electus antistes; iisque in sacerdotio isto virtutibus vere pastoralibus instructum se prodidit, quas Vitæ scriptor sigillatim enumerat, usque ad Egicanis tertium scilicet annum, redemptionis vero humanæ 690, pontificii ejus ultimam. Interfuit, et ante alios subscripsit quatuor conciliis Toletanis: duodecimo, anno 681, decimo tertio, anno 683, decimo quarto, anno 684; Ervigii regis primo, quarto, et quinto; necnon decimo quarto, Egicanis primo, redemptionis autem Christianæ 685. Sanctorum legitur albo adscriptus, non solum in Breviario Toletano die 8 Martii, et aliis nostrarum ecclesiarum (h); sed et apud Usuardum 6 ejusdem ita: « Civitate Toletæ, depositio Juliani episcopi, qui apud eundem loci incolas famosissimus habetur. » Hipomanum, Suriumque 23 Junii, et recentiora Martyrologia cum Romano, die octavo.

Plurima is reliquit doctrinæ suæ monumenta posteris commendata, quæ tamen magnam partem perire. Et ex illorum serie, quam Felix accurate persecutus fuit, scripsisse eum sancti Spiritus ubertate repletum, et irrigui fontis affluentia præditum, ut idem ait Felix, latino, et ultra vires illius ætatis

A eleganti sermone, ingenioque facili, copioso, atque suavi, quod Joannes Mariana censuit, novimus.

Prognosticorum futuri sæculi librum, ad beatum Idalium episcopum (Barcinonensem) directum, habentem in capite epistolam, quæ ipsi est directa, et orationem. Superest quidem hoc Prognosticon futuri sæculi, quomodo id ab auctore appellatum ex epistola constat Idalii Barcinonensis episcopi, ejus ad eujus preces sese operi accinxit Julianus: quam nobis conservavit Codex monasterii Corveiensis, indeque d'ACHERIUS in Spicilegium suum immisit (Tomo I, pag. 513). Quæ ipsa, credo, est epistola ipsi (hoc est Juliano nostro) ab Idalio directa, cujus meminit Felix. Ac descripsit quidem is germanis notis Prognosticum. « Cujus Codicis opus, ait, discretum in tribus libris habetur, ex quibus primus De origine mortis humanæ est editus: secundus De animabus defunctorum, quomodo sese habeant ante suorum corporum resurrectionem: tertius De suprema corporum resurrectione. » Non hæc divisio ab alio quem ab auctore, quantumvis Felix id subindicare videri possit, quod ex Idalio hac de toto opere censura, quam subjicimus, constat. « In quo quidem quamlibet primus liber quodam ex parte peccantibus asperitatem metumque incutere videtur: duo tamen subsequentes libri maxima fiducia christianorum relevant corda ad spem futuræ resurrectionis, et regni, quod se sedulus Christus daturum promittit. »

EDITUM EST hoc Prognosticon in Bibliothecæ VV. PP. volumine nono: olim tamen Lipsiæ in Germania publicatum per Michaelen BHM anno 1536, in-4°. Secundo Parisiis 1554, cujus editionis Morales meminit (Lib. XII, cap. 88); et ad hæc Andreas respexit Resendius, quum in ad Quevedenn epistola doctissima eoque viro digna, subditum sibi refert a Parisiensi quodam hospite ante annos viginti suum hujus libri Codicem: quom librum postmodum ait se recepisse typis excusum, non tamen a mendis, quibus scatebat, repurgatum. Tertio inde Duaci, 1564, per Ludovicum de Winde, auspiciis tamen et opera Boethii Eponis Belgæ doctissimi, qui tamen ignorasse mihi videtur superiores editiones. Nam exarati operis hujus Codices asservantur apud nos in monasterio Spinzæ Cisterciensium, quem vidit Morales (i), ubi præponi huic affat opus de doctrina novitiorum inscriptum asseverat. Vidimus nos unum et alterum in-4° et in-8° penes Martinum Vasquium Siruelam Hispanensem portionarium, eruditissimum virum. Exstat et alius in Bibliothecæ Basileensi, de quo Spizelius testis est (j). Alius ille est, quem Resendius sibi involatum dolebat.

RESPONSIONUM item librum, ad quem supra (Idalium) directum, in defensionem canonum et legum, quibus prohibentur Christiana mancipia dominis infidelibus deservire. Cautum id Toletano concilio III, cap. 14, et IV, c. 66, lege 13 et 14 (quæ Sisibuti sunt) tit. 2, lib. XII Legum Visigothorum. Post hæc omnia Ervigius rex primo regni sui anno prohibitionem eandem instauravit; poena tamen capitæ, quam Sisibutus transgressoribus indixerat, sublata et in molliorem transformata, leg. 22, et 13, et 16, tit. 3, eodem lib. XII. Quam spero illustratum et confirmatum visse Julianum veterum testimonio et congruis argumentis in his responsionibus.

Joanne Tamaio ad diem 8 Martii.

(e) Mariana lib. VI, cap. 18. Morales lib. XII, cap. 58. Did. Rodriguez de Alcala, Valerio de las historias lib. I, cap. 5. tit. 1.

(f) Ad æram DCCXXVII, in rebus Ervigii Regis.

(g) Arn. Ulvon. in Ligno vitæ. Menardus lib. 1 Observat. ad Martyrologium Benedictinum, fol. 206.

(h) Vide Tamalium hac die, pag. 125.

(i) Refert in Relatione sui Imperis inedita.

(j) In Arcanis Bibliothecarum relictis, pag. 40.

(a) De Script. ad annum 680.

(b) Dissert. De Script. tom. I, pag. 652.

(c) Trithemio de Script. eccles. et, ut videtur, Matanoro de Academicis, etc. Roderico Sanctii Palent. Epist., part. II Hist. Hisp. c. 33. Alph. a Carthagena Anaceph. Reg. Hisp. cap. 40. Lucio Marinæo Siculo de reb. Hisp., lib. V. Padilla De los santos de España, fol. 30. Elensgreino in catal. testium verit.

(d) Vasco ad an. 685. Pisa Hist. de Toledo lib. II, cap. 21. Thoma Tamaio Verdad de Dextro pag. 125.

Apologeticum Fidei, quod Benedicto Romanæ Urbis papæ directum est (a). Et occasione hujus scripti.

Aliud item Apologeticum De tribus capitulis, de quibus Romanæ urbis præsul frustra visus est dubitasse. Res sic se habet. Sub Agathone papa et Constantino Pogonato imperatore Constantinopoli habitæ fuit sexta œcumenica synodus contra Monothelitas, qui negabant in Christo esse duas voluntates, duabus naturis divinæ atque humanæ correspondentes, anno 680, et sequenti. Cujus præcipuum actorem partem, id est diffinitionem, Leo II, pontifex, qui Agathonis diem suum obeunti anno 682, post septem menses eodem anno successerat, ad Hispaniarum ecclesiam solemniter misit, ut prædicta synodalia instituta, auctoritate etiam huius nostratris ecclesiæ suffulta manerent, ut loquuntur Patres Toletani decimi quarti concilii capite secundo. Leonis epistolæ ad episcopos Hispaniæ unam, ad Quiricum tunc adhuc in vivis agentem Toleti presulem alteram, Simplicio quoque comiti tertiam directam, Garsias Loaisa noster ex Codice cœnobii sancti Joannis Regum Toletani publicavit in notis eiusdem concilii (Pag. 650). Quarta ad Ervigium regem adjecta est ab aliis. Exstantque omnes in communibus editionibus conciliorum (b). Quas injuriane exclusit Baronius (Ad an. 683, n. 16 tom. VIII) a Leonis compertæ fidei monumentis inquirendi non est hic locus.

Allatæ sunt Leonis hæc litteræ ad Hispanias hieme exeuntis anni 683 aut ineuntis 684, post nuper dimissum concilium Toletanum decimum tertium, quod Novembri mense anni 683, sub Ervigio rege, et Juliano jam tunc presule Toletano, habitum fuit, ut colligi datur ex canone tertio sequentis decimi quarti concilii. Cum autem importunum esset dimissos e Toletana urbe et nationali concilio patres adhuc hiemali stricta gelu terra, ut aiunt, singulos provinciarum conventus iterum convocare: placuit interim Juliano nostro Apologeticum scriptum ad eundem Romanum pontificem, Constantinopolitanæ fidei confirmatorium, dirigere, interim dum cogendæ synodi ex diocesis suæ episcopos opportunitas adveniret. Huius Apologetici mentio exstat in eiusdem decimi quarti Toletani concilii capite quarto. « Placuit proinde illo tunc tempore, aiunt Patres, apologetice responsionis nostræ responsis satisfactientes Romano pontifici ea ipsa gesta (Constantinopolitana) firmare, etc. Sed cuienam pontifici? Non Leoni, qui paulo post datam epistolam, cuius antea meminimus, eodem scilicet anno 683, Junio mense obierat; sed Benedicto II, ejus successor, qui post decem a Leonis obitu menses anno 684 fuit creatus pontifex (c). Ita expresse Felix in huius Apologetici mentione.

Paulo post eodem anno convocata diœcesanorum provinciæ Carthaginensis, synodus ab eodem Juliano (quod est inter Toletana decimum quartum concilium), cui et vicarii ceterarum provinciarum metropolitanorum suorum nomine interfuerunt: Constantinopolitana eadem acta (Cap. 5 et seqq.), necnon et Apologeticum super iisdem præmissum (Cap. 11), plene laudavit et approbavit. De Apologetico autem hocce Juliani scripto non ita solide placuit Benedicto pontifici. Quinimo Juliano rescribens, cuidam ejus

homini nonnulla verbis intimavit, quæ in laudato Apologetico exorbitare quidem a recto Ecclesiæ dogmate sibi viderentur: nempe quod dixisset auctor, « voluntatem genuisse voluntatem in divinis, » sicut et « sapientiam sapientiam: » item « tres substantias in Christo esse, » corpus scilicet, animam, atque deitatem; duoque alia, quæ ignoramus. De quibus omnibus explicate magis proflitis ac recto sensu donatis, veterumque patrum testimoniis confirmatis, Julianus ipse statim ad Benedictum responsionem adornavit, cujus meminit ipse, Toletanorum, qui concilio decimo quinto interfuerunt, patrum ore; atque ipsum est alterum, sive secundum Apologeticum, cuius Felix meminit, De tribus capitulis, de quibus Romanæ urbis præsul frustra visus est dubitasse; cujusque tenorem contextumve, patres iidem Toletani si actis ejusdem xv Concilii intexerent, operæ pretium sese facturos existimavere (d). Quod recte, ut solet, Ambrosius Morales lib. xii, cap. 58, aliique (e).

Rem quoque narrat Rodericus Toletanus lib. III, cap. 14. « Ejus in tempore (Ervigii regis) librum De tribus substantiis (ab uno e tribus capitulis, quod majores forsan turbas dederat, ita denominatum) quem dudum Romam miserat primas sanctissimus Julianus, et minus caute tractando Benedictus papa Romanus indixerat reprobandum (non eo usque perductam rem fuisse Concilium inivit), ob id quod (f) voluntas genuit voluntatem: sanctus Julianus veridicis testimoniis in hoc concilio ad exactionem præfati principis per oracula eorum quæ [Forte quos] Roman transmiserat, verum esse firmavit; et Apologeticum fecit, et Romam misit per suos legatos presbyterum, diaconum et subdiaconum, viros eruditissimos et in omnibus Dei servos et in divinis scripturis imbutos, cum versibus etiam acclamatoriis, secundum quod et olim transmiserat, De laude Romani imperatoris. Quod Roma digne et pie recipiens, cunctis legendum inlaxit, atque imperator acclamando: *Laus tua, Deus, in fines terre*, lectum sapius notum fecit. Qui et rescriptum domino Juliano per suprafatos legatos cum gratiarum actione, et cum honore remisit; et omnia quæcumque scripsit justa et pia esse deprompsit (g). »

Cæsar Baronius (Ad an. 685, n. 5, 6 et 7) increpat Rodericum, eo quod dure nimis expresserit Benedicti papæ de Apologetico sententiam, reprobationis usurpato nomine; quodque minus caute hanc cum interposuisse, inconsulte idem scriperit. Sed durius plane concepta sunt concilii xv Toletani hæc de eadem re verba, quæ tacito Benedicti nomine, quod decuit, cetera Rodericianis longe magis aculeata sunt. « Jam vero si post hæc, et ab ipsis dogmatibus patrum, quibus hæc prolata sunt, in quocumque dissentiant, non jam cum illis est amplius contendendum; sed majorum directo calle inherentes vestigiis, erit per divinum judicium anatoribus veritatis responsio nostra sublimis, etiamsi ab ignorantibus æmulis censeatur indocilis. Quæ aliquanto liberiora, quam ut Juliani modestiam (fuit absque dubio is auctor) erga Romanum pontificem decerent, Joanni Mariaux visa sunt (Lib. vi, cap. 18) (h). Non autem dubito quin in errore cubet ejusdem Roderici

(f) Deesse aliquid videtur.

(g) Longe aliter postrema hæc apud Loaisam in Not. ad concil. Tolet. xv, pag. 682, leguntur. Noster autem in describendo hoc tractu videtur ob oculos habuisse Roderici Toletani Historiam L. III, c. 14, qualis exstat T. II Hisp. illustr. p. 61. Cl. Florezius T. V, pag. 298. Isidorum Pacensem secutus non nihil discrepat: de quo mox aliquanto fusius.

(h) « Eam Juliani disputationem (inquit Mariana De reb. Hisp. vi, 18) Sergius Romanus pontifex, Benedicto interea defuncto, magnis laudibus celebravit, ut Rodericus præsul est auctor: nobis aliquanto liberior visa est, quam ut Juliani modestiam erga

(a) Non exstat; eius tamen argumentum, quaque occasione scriptum fuerit, exprimit SS. PP. Toletanorum Editionis curator T. II in Not. ad Vitam sive Elogium sancti Juliani, pag. 19, n. 9.

(b) Noviss. Paris. tomo VI, column. 1246.

(c) Baronius hoc anno 684, n. 2.

(d) Vide quæ consequuntur Symbolum § Post huius, in edit. Loaisæ p. 662.

(e) Baronius ad an. 685, num. 5, 6, 7. Loaisa in notis ad xv, conc. Toletanum. Binius ex Baronio, ut solet, in notis ad Benedicti papæ Vitam. Vasquez in III part., dist. 37, cap. 3, in Iluc. Padilla cent. vii, cap. 65.

lectio vulgaris : dum imperatori (Constantino scilicet Pogonato, aut Justiniano (secundo) ejus successori)

Romanum pontificem summum Ecclesie rectorem deceret. Et nimirum de ingenii laude qui cuiquam concedat rarus est; et in ardore disputandi modum tenere difficile. Erat enim Julianus eruditionis laude ea atate celebris, etc. » Quibus vix quanta superstruat Cavens ad annum 680 in Juliano Toletano, quem falso Pomerium cognominat, inquit T. I, p. 596 : « In postrema hac synodo (nimirum xv Toletana) libri sui De tribus substantiis, quem in Italiam perlatum minus orthodoxum censuerat, Benedictus papa vindicias operose egit Julianus, Benedictum tamquam stupidum quemdam et e trivio petitum doctorem concilii Patribus deridendum propinans, ac frivolus eiusdem pontificis cavillationes insuper habendas esse demonstrans : in quibus tot fere sphalmata dixeris esse quot verba; sed ea nil moror. Aerius me pungit allatus Marianæ locus, in quo si virum eximium misere lapsus et Juliano nostro insigniter injurium dixerō, non ego id gratis neque sponte mea, sed unius veritatis amore compulsus faciam. Res narranda est ordine, et primum omnium e Felice notandum, duplex Apologeticum a Juliano scriptum fuisse, cujus utriusque et Julianus meminit in Actis xv Synodi c. 9, si subobscura eius verba bene perpendimus : primum scilicet, in quo Leoni II, qui ad eum definitionem et acclamationem sive prosphonicum sextæ generalis Constantinopolitanæ synodi ab universis Hispaniæ Patribus subscribenda direxerat, privato respondet nomine, concilii quidem definitionem amplectens, modeste tamen se excusans a cogendis denuo in synodum Patribus, qui nuper, mediæque ac sævissima hieme a Toletana xiii cui interfuerant dimissi, vix dum ad proprias sedes redierant. Hoc primum Apologeticum, quod proprius excusationem dixeris (nam utranque significationem vocabulum Græcum recipit), Julianus autem sapius Librum responsionis fidei suæ vocat : inclinante salutis anno 684, per Petrum notarium regionarium, qui Constantinopolitanæ synodi definitionem et prosphonicum in Hispaniam detulerat, Romam perlatum fuit : quo tempore in Leonis mense Julio ejusdem anni defuncti locum Benedictus II jam effectus aut prope diem sufficiens erat. In eo autem Apologetico Julianus Constantinopolitani dogmatis uberius explicandi gratia scripserat « voluntate in divinis gignere voluntatem, sicut et sapientia gignit sapientiam. » — Eodem anno 684 sub die 18 Kal. Decembris rium coacta per Julianum fuit xv Toletana provincie Carthaginensis synodus 17 episcoporum, cui etiam interfuere vicarii metropolitanorum Tarraconensis, Narbonensis, Emeritensis Bracarenensis et Hispanensis ecclesiarum; et in ea sextæ synodi Constantinopolitanæ definitio et prosphonicum unanimi Hispanorum Patrum consensione, tanquam Nicenæ et generalibus quæ præcesserant synodis in omnibus consona, a missa, subscripta debitoque post concilium Chalcedonense honore, loco et ordine collocata sunt. Hujus concilii Toletani Acta Julianus ineunte salutis anno 685 Romam deferri curavit, misso ad Benedictum speciali nuntio, quem ipse hominem nostrum vocat, cum litteris, ut credibile est, in quibus ut Apollinarem et latentes, ut idem ait, Manichæos confutaret, tres in Christo substantias fuisse edixit. Atque in Urbe quidem concilii Toletani xiv Acta summo Romani pontificis atque omnium ordinum plausu et acclamatione recepta facere; Juliani autem nuntio in Hispaniam cogitanti nonnulla Benedictus ex ejus ore excipienda atque ad Julianum perferenda dictavit, de eo nimirum quod in priore ad Leonem II epistola per Petrum regionarium transmissa, et novissime ad eundem scripserat, « de voluntate in Divinis a Voluntate genita; ac de tribus in Christo substantiis, » quasi utraque minus caute a Juliano prolata essent : subdens optare sese ac Julianum hortari, ut ab

A Constantinopoli degenti, id quod Romæ factum fuit, nempe Apologetici a Juliano transmissi, lectionem

eodem quibus posset sacre Scripturæ ac Patrum testimoniis munirentur, ac solidi fierent : id quod e vestigio atque abunde a Juliano præstitum fuisse concilii Toletani xv Acta nos docent. Atque hoc est alterum Juliani apologeticum sive responsum, cui Benedictus, atque eo prædefuncto Romana postea Sedes videtur acquivisse; perit autem fuaditus, non secus ac præcedens ad Leonem II per Petrum regionarium transmissum; atque utriusque Apologetici nihil præter titulos exstare Cellierius docet T. XVII, pag. 728, n. 11. Hæc nos e xv Toletanæ synodi actis, in quorum cap. 9 hæc legimus : « Post hujus igitur piæ confessionis prolatam devotis vocibus regulam, ad illa nos illico convertimus contienda capitula, pro quibus muniendis, ante hoc biennium, beatæ memoriæ Romanus papa Benedictus nos litterarum suarum significatione monerat. Quæ tamen non in scriptis suis annotare curavit, sed homini nostro verbo renotanda iunxit : ad quod illi jam eodem anno (685) sufficienter congrueque responsum est. Nos tamen nunc eandem renotatorem hominis nostri studio ius relegentes, invenimus quod in libro illo Responsionis fidei nostræ quem per Petrum regionarium Romanæ ecclesie miseramus, id primum capitulum jamdicto papæ incaute visum fuisset a nobis positum, ubi nos secundum divinam essentiam diximus : *voluntas generis voluntatem*, etc. » — Interea vero reverso in Hispaniam Juliani nuntio, cum innotuisset Julianum de his quæ prædiximus capitulis a Benedicto admonitum fuisse, non pauci adversus eum Toleti atque in provincia rumores ad ignorantibus, ut ipse ait, atque armulis excitati sunt. Quos ut comprimeret atque ut omnem a se levitatis aut erroris suspicionem amoveret, curavit ut in xv Toletana nationali 61 episcoporum synodo, quæ anno 688, sub die v Idum Maiarum coacta fuit, bina de quibus ambigebatur capitula denuo discerentur, « et synodica, ut ipse ait, iterum examinatione decocta, si orthodoxæ fidei per omnia consona invenirentur, a Patribus definita, subscriptaque, salubri etiam divulgatione in agnitionem plebium transiret : quod ab universa synodo præstitum continuo fuit. — Ex quibus elicimus I. Marianam in adducto loco de Apologetico quod nunquam viderat adversus Julianum nihil tale meritum pronuntiasse. II. Ad Sergium, qui exiunte tandem anno 687 pontifex electus fuit, retulisse xv Toletanæ synodi acclamationem, et alia quæ solido ante eum biennio a Benedicto gesta fuerant. III. Non jure Rodericum Toletanum laudasse quasi is Apologetici encomium Sergio tribuerit; cum in vulgatis Roderici exemplis, atque in vetustis ejusdem codicibus, Benedictus ejus encomii perhibeatur auctor. — Ac de Sergio et Roderico inquirere non vacat unde ea Mariana hauserit. De Juliano autem existimo falso sibi virum eximium persuasisse, quæ in Actis xv synodi de his quæ prædiximus capitulis leguntur, partem esse sive fragmentum Juliani ad Benedictum Apologetici; ac totidem ipsisque austeris et aculeatis verbis quæ hodie in ejus synodi Actis exstant, olim in Apologetico extitisse : quo posito, nil jam mirandum, si debitum summo Ecclesie pastori honorem et reverentiam, imo si modestiam in Juliano consideravit. Atque eodem præjudicio non modo nostrum hoc loco, sed et cl. SS. PP. Toletanorum editionis curatorem abreptum fuisse existimo; qui xv Toletanæ synodi Acta pro integro fere Juliani Apologetico habuit ediditque (T. II, pag. 20 in Not.); atque ut duriorum ex iisdem actis verborum invidiâ (quæ nulla omnino est aut unquam fuit) ab universa synodo arceret, in unius Juliani caput immerentis atque innoxii transtulit. (Monit. ad Apolog. pag. 77.) — Ac de patrum quidem sententiis

et approbationem (quæ quidem non alii quam summo Ecclesiæ præsul! ad quem directum fuerat, compete-
tebat) incongruenter attribuit (a).

Clarissimus vir mihiq; pro Thesoro nostratis histo-
riæ Ambrosius Morales, ad hunc locum veniens, obser-
vavit plura in libris Roderici vulgaribus menda contra
veterum, quos se vidisse testatur, mancriptorum Co-
dicum fidem, atque inter alia istud quod nunc ar-
guimus, de imperatoris importune facta hoc loco
mentionem, cujus loco mentionem pontificis laudati
Codices dicerte habent, involuisse. In duobus etiam
Codicibus Toletanis, altero cœnobii sancti Joannis
Regum ordinis sancti Francisci, altero bibliothecæ
Templi maximi, ex quibus variantes lectiones curio-
sissime olim decerpas apud me habeo, pro illis :
atque imperator acclamando, etc., constanter legitur :
atque imperatori (b) acclamando : quæ lectio in ab-
surti nihil contigero contendamus ; si nempe sum-
mus pontifex lecti et approbati Julianæ opusculi
exemplum (c), cum acclamatione seu elogio : *Laus*
tua, Deus, in fines terræ, ad imperatorem Constanti-
nium religiosissimum principem, qui Constantino-
politaneæ magnæ synodi congressum, et Monothe-
litarum damnationem promoverat, testimonio ei
futurum, ultimatæ orbis terrarum Hispanæ ecclesiæ,
cum Græca et universali conspirantis, transmisit.

Nisi placeat Rodericum ex Isidoro Pacensi, e
cujus ore verba sæpius capere amat, corrigere :
ut *atque summo imperatori acclamando*, quomodo
cõditum est in Sandovalis Isidoro, legatur, Sergium
quidem papam laudant Morales et Mariana, at-
que hic Rodericum in re laudans ad ejus manus
jam Petri rogentis cathedram liber pervenerit.
Ego in Roderico Sergii nomen haud invenio. Item
cum hic post Benedicti, et qui Benedicto suc-

cesserunt Joannis V et Cononis obitum, non ante
annum 687 exaltatus fuerit : vix admittendum ex-
istimo, alii quam Benedicto (d) Apologeticum dire-
ctum, quod ait Felix ; aut ab alio quam a Joanne
ejus successore, qui Novembri mense 686 in ponti-
ficatus ascendit, receptum fuisse. Quocum bene
convenit quod Julianus ipse inter Patres To-
letanos anno 688 concilium xv celebrantes, ante
biennium sese scriptum illud ad partes direxisse
asserit. His sane, inquit, quatuor specialitates ca-
pitulorum (tria tantum libri titulus apud Felicem
cur expresserit scire aveo) quæ ut a nobis solida
efficerentur, hortati sunt, quid a quo fuerit do-
ctore prolatum, congesto in uno responsionis no-
stræ libro catholicorum dogmate Patrum, ante hoc
biennium parti illi porrexissemus dignoscendum,
(Edit. Loaisæ pag. 671.)

Unum autem et alterum, antequam ab Apoloe-
tici hujus mentione discedamus, annotare opus.
Primum est Pseudo-Julianum falsa dicere in sup-
positio chronico (num. 361), quum ita ait : « San-
ctus Julianus mittit Apologeticum cum expositio-
nibus ad papam Sergium, et carmine ad impera-
torem Heraclium Justinianum in laudem ipsius,
Respondent illi elegantis epistolæ [Fortè epistola]. »
Similia Pseudo-Luitprandus ad annum 689. Sergius,
ut jam monuimus, anno 687, cathedra Petri fuit in-
positus. Julianus vero in synodo Toletana sequen-
ti anno 688 habita professor fuit se ante biennium Ro-
mæ direxisse. Non ergo ad Sergium nondum eq-
tempore pontificem, quod ait Julianus, mittere po-
tuit, nisi ter scripsisse Romam asseramus antisti-
tem Julianum : scmel quidem cum confessione ec-
clesiæ Hispanæ, seu Constantinopolitani dogmatis
approbatione : iterum privata destinatione Benedi-
cto dirigens Apologeticum (e) jam dictorum, tandem-

illis et sacro Scripturæ testimoniis, necnon de ra-
tionalis momenti quæ pro Juliano in Actis xv
synodi afferuntur, nihil dubito quin omnia in ejus
Apologetico olim extiterint ; sed quam sine felle
et aculeis a viri, qualem Julianum describit Felix,
modestissimi atque alyctissimi de se sentientis ore pro-
disse, summoque Ecclesiæ pastori exposita fuisse exi-
stimanda sunt ! An qui se, in epistola ad Idalium, in-
dignum Toletanum episcopum, Idalium autem domi-
num et fratrem sanctissimum vocat : qui ejus pru-
dentia, si quæ in Prognosticorum libris aliter quam
dici oportuit dicta reperit, corrigenda, elucidanda,
atque eorumque permittit, parviorem cum Benedi-
cto Ecclesiæ universalis præsule Christianique in
terris vicario fuisse, ac minus liberaliter atque ur-
bane cum eo egisse credendum est ? Longe tamen
altiam ejusdem dicendi vim atque energiam fuisse
oportuit, dum in generali Hispanorum Patrum cui
præerat concione creditis sibi populus in Fidei do-
gmate instrueret, et maxime dum impactam sibi ab
remulis atque obrectatoribus levitatis aut erroris
suspicionem et maculam elueret. Nam et Paulus cum
infirmantibus cõfirmitus, quique vix discipulos ad
horam contristari sustinet, non tantum ipsi sibi,
sed et Angelo de cœlis inane anathema interminatur,
si quis isldem aliter quam ipse evangelizaverit. Atque
hunc etiam in robus fidei disputandi morem ab ecclesiæ
Patribus Athanasio, Hieronymo, Augustino et aliis
perpetuo observatum scimus. Quæ nos non tantum
pro instituti nostri ratione, sed et pro asserenda at-
que ad posteros illibate propaganda memoria sanc-
tissimi doctissimiq; præsulis Toletanæ ecclesiæ,
cui olim cimeliarum et canonici sacerdotiis hono-
rati, libenter inservimus, fusius aliquanto quam
par erat persequi sumus.

(a) Allata Roderici a nostro verba hæc sunt :
« Apologeticum fecit (Julianus) et Romam misit. . .
cum versibus etiam acclamatoriis secundum quod et
olim transmiserat *De laude Romani imperatoris*.
Quod Roma digno et pie recipiens, cunctis legendum

indixit, atque imperator acclamando : *Laus tua, Deus,*
in fines terræ lectum sæpius notum fecit, etc. » Loaisa :
« Apologeticum fecit et Romam misit. . . cum versibus
etiam acclamatoriis secundum quod et olim transmiserat
De laude Romani imperatoris. Quod romanus pontifex
Benedictus digne et pie recipiens cunctis legendum
indixit ; atque acclamando *Laus tua Deus in fines*
terræ lectum sæpius notum lecti. Not. ad conc. Tol.
xv, pag. 682. Quæ quanquam prioribus tolerabiliora
sint, nævis tamen non carent, ac propterea incudi
denovo reddenda ac repurganda sunt. Ad Constanti-
num autem Pogonatum, cujus hortatu Leo II definitio-
nem et prosphonetium sextæ generalis synodi ad
episcopos Hispaniæ transmiserat subscribenda, nul-
lum e binis Juliani Apologeticis perlatum fuit, nec
quidquam ad eum attinebant ; sed Acta tantum xiv
Toletanæ synodi, in qua Hispani Patres definitioni et
prosphoneticæ sextæ generalis synodi unanimi om-
nium consensione subscripsere.

(b) Escorialensis codicis jam nobis ad manum non
sunt : regius tamen Matritensis circa annum ut videtur
1300 oxaratus sic habet : *Atque imperatori adcla-*
mando. Tractus ejus integer hic est : « Cum versibus
etiam acclamatoriis, secundum quod et olim trans-
miserat, de laude Romani imperatoris : quod Roma
digne et pie recipiens cunctis legendum indixit, at-
que imperatori acclamando : *Laus tua, etc.* » Pro :
De laude autem Romani imperatoris, restitui debere
existimo : *Et laude*. Verus item acclamatorius, ut
apud Isidorum Pacensem et Rodericum, subscriptiones
episcoporum intelligo ; quæ singularibus lineis ut
versus, seu *στίχονες* scribi solebant.

(c) Non Julianæ opusculi, sive Apologetici, quod
nihil, ut paulo ante inuimus, ad Constantianum
pertinebat ; sed Actorum xiv Toletanæ synodi, in
quibus et subscriptiones Hispanorum Patrum sextæ
generalis Constantinopolitane definitioni et prospho-
netico, quod imperator optaverat, continebantur.

(d) Dictum late de hoc superius col. 452.

(e) An privata Julianus destinatione Apologeticum

que tertio eundem concilii nomine et auctoritate præsignatum, cum Sergius jam esset pontifex. Quod quidem insuere videtur Isidorus Pacensis.

Plane tamen a vero abit in eo quod Justinianum II cognomento Rhinotmetum, hoc est, naso truncatum, Constantini Pogonati filium, Heraclium Justinianum appellat. Silent enim de hoc agnomine Græci omnes et Latini: quo tamen alicubi, scilicet apud Lucam Siculum veterem historicum appellatum fuisse Constantium saltem Pogonatum patrem, testimonio contendit potest Baronii cardinalis (Ad an. 685, n. 3). Ille est Petrus Siculus, non Lucas, De vana et stolidâ Manichæorum hæresi scriptor: quæ cum Latina versione publicavit primus Ingolstadii Matthæus Raderus (An. 1604); quemque laudatus cardinalis nunc Lucam, nunc Petrum, annotante Vossio in libro De Historicis Græcis (lib. 4, cap. 19) vocat. Sed fefellit summam virtum is, qui ei Græca Siculi Latine subministravit. Quæ enim Latine apud Baronium sonant, et de singulis et vestigio refert (episcopus Colonie Armenie) post imperatorem Justinianum Augustum, qui post Heraclium Constantinum imperii sceptrâ gubernavit; Græce aliter habent, scilicet *ἀντιγράφου περὶ τοῦτον βασιλέα Ἰουστινιανῶν, τὸ μὲν Ἡρακλίαν βασιλεύσαντος*. Quæ Raderus vertit: « De singulis et vestigio refert ad Julianum Augustum, qui post Heraclium imperii sceptrâ gubernavit. » Minime quidem Heraclii nomine Constantium Justiniani Junioris patrem, ac in imperio antecessorem, significare voluit, quod existimavit Baronius, Græcus auctor: sed cum Justinianos duos, alterum ante alterum post Heraclium imperio præfuisse nosset: posteriorem hanc intellexit subindicatque. Nec verum est aut infrequens, cum bono illa Homero, pseudo-historicos dormitare nostros.

Prosequitur idem hypobolimus Julianus, misisse Julianum Toletanum una cum Apologetico et eius expositionibus, carmen ad imperatorem in laudem ipsius. Quinimo et ad Sergium papam carmen aliud. Isidorus Pacensis ansam dedit. « Apologeticum factum Romæ (Romam dicere voluit) per suos legatos, etc. Iterum: cum versu acclamatorio (a), secundum quod et olim transierat, De laude imperatoris, mittit. » Hac super Isidori arca (bone Deus!) quam sumptuose ædificavit Pseudo-Juliani architectus! Proluxim quidem totius rei narrationem cum duplici carmine, altero ad Justinianum imperatorem, altero ad Sergium papam, tamquam Chronici partem, ab Hieronymo Higuera in notis ad Luitprandum (ad an. 688 pag. 369) exhibitum legimus. Quæ quidem olim ut cogmentaretur postea corpori formata, prætermissa est tamen eo immitti; et in armariis Toletani Promethei tamquam truncus iners relicta; e quibus tandem a Ramirezio (b) educta, insignem oppido ætine Toletanæ indicem atque vestigium chartis impressit. Tota enim illa, quæ uti Julianæ Chronici portio ab Higuera laudatur, et Chronico nunc abest. Quare nec præstabimus ei fidem, quæ et auctori ipsi parum digna et inepta etiam Julianæis quisquiliis commissæri, visa est.

Qua in censura, interim dum nobis de Codice Juliani archiepiscopi carminum aliquo præjudicatæ auctoritatis non alias constat, duo illa carmina, ad imperatorem et ad Sergium papam, comprehensa velim, tamquam supposititia et recentioris manus (c).

de tribus in Christo substantiis ad Benedictum miserit, incertum est. Concilii xv Toletani Acta nihil habent nisi: « Ad quod illi (Benedicto) jam eodem anno sufficienter congrueque responsum est.

(a) Male apud Sandovalis editionem: *versus acclamatorios*.

(b) Edidit hic Luitprandi opera cum Hieronymo Higuera notis ad Chronicon, Antwerpæ 1611.

(c) Exstant bina hæc epigrammata in noviss. san-

Non enim alia quam e Juliani Pseudo-Chronico excerpta verba producere voluit notæ auctor Higuera; quantumvis partem ejus rotundo, uti vocant, partem vero cursivo caractere, quasi non ejusdem auctoris verba essent, typographus per errorem ediderit. Quod enim se e manuscripto libro sanctæ Justæ carmina ista deprompsisse auctor ait: non ad Higuera, quæ nulla fuit unquam sanctæ Justæ bibliotheca aut Codice usus; sed ad eam, qui simulavit se Julianum S. Justæ archipresbyterum, abque dubio referri debet. Sed jam pergamus ad alia opera.

De Remediis blasphemæ libellum, cum epistola ad Adrianum abbatem (d).

De sextæ ætatis comprobatione [Al. demonstratione] adversus Judæos: qui habet in capite, ait Felix, orationem et epistolam ad Dominum Ervigium regem. Describit et ipse argumentum et partitionem operis: « Est tamen, ait, idem Codex tribus libris distinctus. Nam primus eorum habet Veteris Testamenti quamplurima documenta quibus abque aliqua supputatione annorum Christus Dei filius, non natus, sed jam natus, patet declaratur. Secundi vero series libri decurrit per ostensam apostolorum doctrinam, quæ dilucide monstrat Christum in plenitudine temporis de Maria Virgine natum, non in annis a principio mundi collectis. Tertii quoque libri excursus sextam ætatem, in qua Christus natus est, haud dubie adesse veris documentis ostendit: in quo quinque præteritæ ætatis sæculi, non in annis, sed præfixo generationum limite, distinguuntur. » Hæc usque Felix.

Exstat opus inter veterum Patrum opera volumine quarto, quod et olim, ac primum lucem viderat Hagenoæ per Joannem Secerium 1532 in 8^a una cum Testamento xii patriarcharum filiorum Jacobi, per Robertum Lincolnensem episcopum e Græco in Latinum converso. Suam huic editioni commodavit operam Menardus Molthærus Augustanus, vetusto exemplari usus Laurentii, monasterii Eberbaccensis in Phenigola abbatis, præfationemque multa cum operis commendatione adjecit. Laudavit quoque olim Isidorus Pacensis in fine sui Chronici: « Sic enim, ait, sanctissimus Julianus Toletanus episcopus in librum [libro], quem contra Judæos de sex ætatibus sæculi scripsit, dicens, etc. » Sequuntur verba ipsius Juliani, ac post integrum ejus testimonium: « Denique, ait, sanctissimus et valde in hoc opere pretium [An pretioso?] doctissimus Julianus sic in libello inquit, quem supra facti sumus. » At quæ libro tertio huius demonstrationis continetur, annorum supputationem, paulo aliter digestam et emendatorem ea quæ apparet in editionibus Bibliothecæ sanctorum Patrum Parisiensis et Coloniensis, inventam a se in ms. exemplari, annotatum voluit Philippus Labbeus in Nova bibliotheca ms. librorum, sive specimine antiquarum lectionum (Pag. 2 edit. Paris. 1653). Possevinum lectum in Apparatu (Tom. I, pag. 986), Barthium lib. xix, Adversariorum cap. 14, ubi et multis aliis operis vasti ac doctissimi locis quadam ejus sanat, explicat, illustratve testimonia. Absolutum sane hoc a se opus fuisse anno Domini 686, sub Conone pontifice Romano, jussuque Ervigii regis, testatur ipse auctor in epistola præliminari ad Ervigium, et in fine libri tertii.

Librum carminum diversorum, in quo sunt hymni, epitaphia, atque de diversis causis epigrammata

clorum Patrum Toletanor. collectione T. II, pag. 387 seq. inter supposita Juliano. Quinam autem acclamatorii in synodis versus fuerint supra col. 456. diximus.

(d) Omnino hunc Juliani libellum periisse monet novissimæ sanctorum Patrum Toletanorum collectionis curator T. II, in not. ad Felicis de Juliano clogium pag. xx, et Cellierius T. XVII, pag. 758, n. 11.

numerosa. Ita Felix. Andreas noster Resendius ad Bartholomæum Quevedum scribens (a) ait se in Germania vidisse carminum Juliani libellum, sed apud hominem, qui neque unius dici usuram præstare voluerit, Venetiis in bibliotheca sancti Antonii, quæ fuit cardinalis Grimani, opusculum quoddam Juliani Toletani ecclesie episcopi exstare docet Thomassius (b): cui annexitur, ait, opusculum carminibus exaratum antiquissimo caractere. Quæ verba an luc pertineant, lectoris iudicium esto. De carminibus ad Sergium papam et ad Justinianum Junioyem Cæsarem directis, interim abstinemus, dum non ostendatur nobis unde ad posteros ea pervenerunt, censuram afflicere.

Librum Epistolarum plurimarum, ut ait Felix.

Librum Sermonum in quo (idem ait) est opusculum medicum de vindicatione domus D i, et eorum qui ad eam confugiunt (c). De eodem argumento est liber Responsionum, de quo infra.

Ἀντικειμένων librum, de quo Felix: It m librum, ait, De contrariis, quod Græce ἀντικειμένων voluit titulo adnotari: qui in duobus divisus est libris, ex quibus primus dissertationes continet Veteris Testamenti, secundus Novi. S. Isidorus lib. Originum II, cap. 51. Contrariorumque genera quatuor sunt, quæ Aristotele anticimena, id est opposita, vocat. Sive τὰ πρὸς ἀλλήλους apud Græcos II sunt loci, sive sacre Scripturæ, sive aliorum auctorum qui explicandi proponuntur, quos vulgo dicimus Textus. Sanctus Joannes Chrysostomus homilia 39, in Genesis: Ἐδὲν, ἀγαπᾶται, πῶς οὐδὲν ἄρρον τῶν παρὰ τῆ θεῶν γραφῆ κ μὲν ἔστι hoc est, vidistis, dilectissimi, quomodo nihil est otioso in divina Scriptura positum. Ex quo præcipue testimonio hunc vocabuli usum aliud agens confirmavit vir doctissimus ac diligentissimus Petrus Lambecius Cæsareus Leopoldi I imperatoris chronographus et bibliothecarius, Commentar. de bibliotheca Cæsarea lib. VI, pag. 71: Ἀντικειμένων igitur contraposita, sive opposita utriusque Testamenti sunt, quæ explanantur, testimonia.

Editum fuit jam olim ab eoque auctoris nomine Joannis Alexandri Brassicani jurisconsulti opera Basile 1530. Deinde ex officina Coloniensi Cervicorni in 8°, anno 1532, ex codice, ni fallor, Fuldensi longe antiquissimo, Parisiis quoque cum Julio Africano in Genesis prodit. Sed Andreas Schotus Juliano Toletano restituit, ut insereretur cum ejus nomine magnæ Veterum Patrum bibliothecæ Coloniensi, in cujus xv volumine nunc legitur. Felicis quippe sldom secutus, habuit et alium rei sponsozem, Samsonem abbatem in libro adhuc inedito, sed a Garsia Loaisa in bibliothecâ Toletanæ ecclesie reperto, adversus Hostigesium Malacitanum episcopum, qui sub annum 864 scriptus fuit.

Xystus tamen Senensis (d) hoc Ἀντικειμένων opus,

(a) Exstat epistola bene docta tom. II Hisp. illustratæ.

(b) Bibliothecæ Venetæ pag. 9.

(c) Terna hæc quoque Carminum, Epistolarum et Sermonum opuscula, inter perperdita Juliani recenset sanctorum Patrum Toletanorum collectionis curator T. II, in not. ad Felic. elog. p. xx, not. 15, atque item Cellierius XVII, p. 758. n. 41.

(d) Libro IV Bibliothecæ.

(e) In Supplemento lib. XII, ad an. 1149.

(f) Anthropologiae, I. b. xx, sub. tit. Benedictus, ejusque ordo multiplex.

(g) Lib. IV Adv. hæreses.

(h) Præter scriptores a nostro laudatos, Cellierius T. XVII, pag. 758. n. 40. Du-Pinuis T. V, pag. 128 seq. et fortassis alii librum Ἀντικειμένων Berthario abbati Casinensi adscribit. Novissime sanctorum Patrum Toletanorum collectionis curator T. II, p. 441, id opus ex Felice et Samsonem Cordubensi adversus Caveum et Fabricium Juliano asserit et vindicat. In codice autem Escorialensi æra 1085, sive anno 1047,

quod incipit: Cur in Genesi septem, Richardo tribuit Cluniacensi monacho, qui floruit XII sæculo sub Adriano IV papa, et imperatore Frederico I, cui tamen unicuique, quod exstaret, historicum opus Iulippus Bergomas (e), et Raphael Vokterranus (f) tribuere. Alphonsus Castellensis (g) Salviano Massiliensi eadem adscribit Ἀντικειμένων. Neenon et similiter inscriptum opus edidisse olim Bertharium Casinensem abbatem, testes sunt Leo Ostiensis lib. I, cap. 53, Chronici Casinensis, et Petrus Diaconus De viris illustribus Casinensibus cap. 12, quod Berthario huic adscriptum possedisse olim D. Constantinum Cajetanum, testis est Leo Allatius in Apibus Urbanis; et vel nunc exstare in Casinensi bibliotheca, D. Angelus de Nuce Rosaneasis archiepiscopus amicus noster vir optimus et eruditissimus, in notis ad Leonis Chronicon (Cap. 35) monitum voluit. Fortasse tamen hic diversus liber est a superiore, quantumvis similiter inscriptus. Ut et sit, procul dubio esse debet, Ἀντικειμένων opus Julianum Toletanum scripsisse (h).

Librum item historiae, prosequitur Felix, de eo quod Wamba principis tempore in Galliis existit gestum. Inseruit historiae suæ hanc historiam Lucas Tudensis; ediditque cum nota diversi auctoris Franciscus Schotus in quarto volumine Hispanice illustratæ; acorsumque, et Duchesnius postea inter Scriptores historiae Francorum tomo I (pag. 831), in multis autem diverse. Incipit: Solet virtutis esse animorum incitamentum, etc. Vestigiaque exstant, vel in principio ipso, æqualis eorum temporum gestorumque scriptoris. Hac de re, inquit, ut timidus et piger mederi possit, relationem præterite rei nostris temporibus gestam indicimus per quam ad virtutem subsequenda sæcula provocemus. Affuit in diebus nostris Wamba, etc. Quam quidem Juliani historiam in Wambanti in Toletanam urbem ingressu triumphali, et illis verbis æternis proscriptionibus recognoscat, tam priore Schoti, quam posteriore Duchesnii editione concludi, non recte, iudicio meo, existimabimus. Julianum enim prorsus est, quod ad finem hunc in utraque editione præscriptum sequitur; deestque in Duchesniana, exstat vero in Schoti alia, sed tanquam Lucæ Tudensis jam scriptura sit; incipitque: Perfidorum denotata transgressio, etc. Quod cuiusque, vel mines attente legent, statim liquido apparet. His quidem nunc primum a nobis Juliano restitutis, Lucas prædictus sermonis sui tenorem ibi tandem atexit: Et quia præpediente malignitatis auctore, etc. Et historiam hanc publici eo tempore quo diebus juris factam esse non animadvertit, cum De historicis Latinis scriberet Vossius: dum ignorare aut lucem viderit, atamen prope diebus visuram sperare se ait (Lib. II, De H. L. cap. 27).

Hic et Pseudo-Luitprando argutari in mentem ve-

nt in eodem legitur exarato, Digramm. et Plut. I, n. 3, exstat Tuscredi cujusdam ad Ascaricum incertæ sedis episcopus epistola hactenus, ut putamus, incerta et a nobis suo loco evulganda, in qua interroganti de nonnullis circa resurrectionem Christi dubiis Ascarico respondet, inquit: Illi vero qui contradicunt (nimirum qui affirmant surrexisse quidem cum Christo resurgente multorum corpora, neque tamen cum eo ad coelos ascendisse, sed in terris permansisse iterum moritura) dicentes: Nemo ascendit in caelum, nisi qui descendit de caelo Filius hominis: legant librum beati Juliani, non Pomerii sed Toletani, qui vocatur Anticimena: qui paratus est de his rebus quæ contraria in Scripturis resonant, sed non contraria ab his qui vigili sensu Scripturam rimandam inquirunt.... Si anticimena abest, currant ad Augustinum in libro Omeliarum cata Joannem, etc., ad cap. nimirum, sive interrogatum 25. Libri II. Ἀντικειμένων ex Novo Testamento et sancti Joannis Evangelio asceticum manuducens quo loco de hoc argumento agit.

ait; sed quam frigide et incogitantè (a) ! Sanctus Julianus scripsit Vitam sancti Hildefonsi. Felix præterea scripsit Vitam sancti Juliani Toletani episcopi. Itemque adjecit Chronico, quod sic incipit : In nomine Domini incipit Chronicon, quod sanctus Julianus composuit. Illud : Natus est autem Witiza; alii tribuunt Gonderico. Nihil de additione certe hæcenus reperitur. Falsus est et stupiditate sua se prodia planus. Julianus non scripsit Chronicon, sed de uno regis Wambanis bello Gallico historiam. At in quo historia et Chronicon differant, germanus Luitprandus ignorare non potuit, quod pueri sciunt.

Hic non tamen moratur in hujus loci notis pater Higuera. Ait enim : « Chronicon quod nomine Wulscæ circumfertur, etiam est Juliani; nisi quod illud de Witiza additum est a Gunderico, quamquam hoc ultimam tamquam incertam relinquat. » Scripsit igitur, si fidem huic habemus, Chronicon Julianus noster. Ita videtur is censuisse de Wulscæ Chronico, et hæc suam sententiam ut proferret, imposuisse huic suo Luitprando, necnon gemello ejus Juliano ad annum 692, num. 359, de quo nos alibi. Verba etenim illa, quæ Felicis esse ait Gunterici annotat, in Juliano hæc qua de loquimur historia, non leguntur. Forte autem in illa sunt quæ Wulscæ adscribitur, neque hæcenus prelo subjecta fuit; sed tamen proprium hoc fuisse nomen illius, qui perbrevev Gothorum usque ad Hispaniæ excidium sub quo vixisse creditur historiam scriptam reliquit, et absque ulla causa Juliano attribuit, loco suo, ubi de Wulscæ nobis agendum erit, confirmabimus. Prefecta hæc Juliani historia, veluti continuatio Isidorianæ de Gothorum regibus historia, atque Hildefonsi appendicis, habita fuisse videtur; imo et cum Isidorianæ confusa, Chronici etenim Exiliensis auctor anonymus Isidoro tribuit, et Gothorum ab eo scriptæ historiæ Wambanis adversus rebellem Paulum gesta, uti jam diximus in Isidoro (b).

Librum Sententiarum ex decade psalmorum beati Augustini breviter summatarum collectum. Ita Felix obscura sententia. Nisi decadem tantum primam psalmorum innuere voluerit (c).

Excerpta de libris sancti Augustini contra Julianum hæreticum collecta. Hi sunt elaboratissimi illi Augustini, vel ipsius judicio (Lib. II. *Retract. cap. 63*), contra Julianum Eclanensem episcopum libri sex, de quibus post alios Henricus de Noris Augustinianus noster agit lib. I. *Historiæ pelagianæ, cap. 21*.

De divinis judiciis libellum ex sacris voluminibus collectum, in cujus principio, inquit Felix, est epistola ad dominum Ervigium comitatus sui tempore (hoc est cum sub Wambane comes adhuc et privatus esset, ut constat ex fine, quem assignavimus historiæ Juliani de Wambane rege in Luca Tudensi Chronico) pro eodem libello directæ. Illic postea Ervigius adversus regem conspirans, exauctoravit eum, et monasterio inclusit judiciorum divinum securus; Casilone autem filia et hærede in uxorem data Egicæ Wambanis consobrina, justaque regnandi for-

ma pii quidem atque modesti principis appellationem obtinuit.

Librum Responsionum contra eos qui confugientes ad ecclesiam persequantur. Oportet diversum opus hoc esse ab eo, quod appellavit Felix De vindicatione domus Dei, et eorum qui ad eam confugiunt, de quo supra, ejusdem tamen argumenti. Quæ quidem duo scripta pro sacrarum ædium immunitate occasionem forsitan dedere concilii Toletani XII Patribus quos inter fuit Julianus noster, de hac re, canone nempe decimo, cavendi; cum scilicet Reccesvinthi regis quadam lege (quæ nunc decima sexta est quinti tituli sexti libri Legis ut liber audit Wisigothorum), minus ad religionem templorum attente aut pie sancitum non ita pridem fuisset.

Librum Missarum de toto circulo anni in quatuor partes divisum, in quibus aliquas vetustatis incuria vitiatas ac semiplenas emendavit atque complevit, aliquas vero ex toto composuit. Hæc Felix. Pars igitur fuit Julianus integri corporis Isidoriani (quod nomen vulgo assumpsit) libri Missalis, quo Mixtarabes usi postea sunt de quo egimus in Isidori et Hildefonsi monumentis.

Librum item, Felix tandem ait, Orationum de festivitibus, quas Toletana Ecclesia per totum circulum anni est solita celebrare, partim stylo sui ingenii de promptu, partim etiam inolitâ antiquitate vitiatum, studiosè correctum, in unum cõgessit, atque Ecclesiæ Dei usibus ob amorem reliquit sanctæ religionis (d). Hunc librum, et vasto quidem volumine, in Toletanæ Ecclesiæ bibliotheca servari docuit me olim Hieronymus Romanus de la Higuera, historiam ejus adhuc ineditam Toletanæ urbis et regni in schedis legentem. In eo autem, qui pænes nos est, accuratissime transcripto ejusdem bibliothecæ catalogo, nihil quod ad hunc Orationum librum respicere videatur, offendimus.

Adjicienda sunt ad Felicis hæc librorum Juliani enarrationem, quæ alias de his legitur. Hujus namque esse pro certo habetur.

Appendix ad librum sive ad litionem sancti Hildefonsi De viris illustribus: sive potius unicum ejusdem sancti viri elogium. Quod tamen cardinalis Barrolius Juliano alteri, hoc est Toletanæ Ecclesiæ, non quidem episcopo, verum discono, attribuit (*Tam. VIII, ad an. 657, n. 43*); exstareque ait loco præfationis in volumine sancti Hildefonsi operum, quæ in lucem protulit Franciscus Fevardentius. Manuscripti libri, vel Juliano diacono, vel Juliano episcopo adscribunt. Nec diversi sunt inter se. Julianus enim quum Hildefonsus ad superos abiit, diaconus adhuc fuisse refertur, unde potuit elogio inscribere Julianum diaconum. Patet id quod assumimus ex Felice: « Post decessoris sui obitum divinx memorie Hildefonsi a decimo septimo ferme anno Reccesvinthi principis; necnon et per omne Wambanis imperii tempus, usque ad tertium regni gloriosissimi Egicanis regis annum, in levitici, presbyterii, ac pontificatus honore consistens celebre nomen obtinuit. » Sunt

(a) In Chronic. ad an. 960, num. 361.

(b) Germanam Juliani de Wambane historiam hoc titulo: Liber de historia Gallicæ, quæ temporibus divæ memoriæ principis Wambæ a domino Juliano Toletanæ sedis episcopo edita est e vetustis Toletanæ ecclesiæ Codicibus, cum eadem a Luca Tudensi interpolata, collatam; necnon Judicium in tyrannorum perfiti promulgatum, cum opusculo inscripto: Insultatio vilis Storicæ in tyrannidem Gallicæ hæcenus inedito, exhibet novissima sanctorum Patrum Toletanorum editio T. II, a pag. 350.

(c) Sanctus Augustinus peculiare psalterium, seu perbreve opusculum e variis psalmorum versibus consarcinatum pro Monicæ matris usu et spiritali consolatione componisse dicitur: quod tamen ad supposita aut saltem ad dubia sancti doctoris scripta novissimi eorundem editores Benedictini rejiciunt.

Fortassis huc respexerit Felix in recensione Juliani operum. Cellierius T. XVII, p. 738, n. 11, ac Dupin T. V, p. 124. Opusculum inscribitur: Collectum Sententiarum e commentariis Augustini super psalmos. Inter deperdita Juliani scripta; sicut et terna quæ sequuntur, nempe I. Excerpta de libris sancti Augustini contra Julianum, etc., II. De Divinis judiciis, etc., III. Liber responsionum contra eos qui confugientes ad ecclesiam persequantur.

(d) Missarum libri de toto anni circulo, atque alterius: Orationum de Festivitibus, etc., quarum utriusque Felix meminit, si quæ in Missali Mixtarabico aut alibi exstant, vix internosci potest Julianum, an Isidorum aut alium auctorem habeamus. Fragmenta sive eorum gustum vulgavit cl. sanctorum Patrum Toletanorum editionis curator T. II, a pag. 326.

et Codices, qui Felici deo hæc elogia, et Hildefonsi A et Juliani, attribuunt (a). Ediderunt hanc appendicem Lipomanus et Surius die xxiii Junii. Quæ et exstat in Catalogo scriptorum ecclesiasticorum, qui editus fuit in sancti Isidori operum Matritensi editione, unde Miræus ad eam transtulisse videtur (b).

Henricus Canisius ex Codice bibliothecæ Bavaricæ ms. publicavit tomæ I bibliothecæ sanctorum Patrum Bignæi, Juliano nostro adjudicans, Commentarium in Nahum prophetam; attamen mutilum, aut vix ceptum: quatuor enim tantum expositionem prophetæ versum laudatus Codex continebat. Sed de Juliano hæc satis (c).

Idalius ad nos pertinere videtur, si vera sunt quæ de eo Hieronymus Paulus, vir doctissimus ducentis ab hinc fere annis, et Franciscus Tarafa, Hieronymi Puiades testimonio (d) scriptum reliquere; plura nempe ipsum elucubrasset opera, e quibus pauca exstant.

Habemus certe unam et alteram epistolam, quaram prior ad Julianum directa est, cujus supra mentionem fecimus in Spicilegio d'Acheriano (Tom. I, pag. 313), conservata ex ms. libro Corbeiensis monasterii (e). Posterior hanc sequitur in eodem Spicilegio ad Sunifredum Narbonensis primæ sedis episcopum, mittens ad eum Juliani Toletani primæ sedis episcopi, hoc est metropolitani, Prognosticon futuri sæculi. (f) In qua epistola notandum est parvam tunc fuisse urbem, quæ nunc a seo increbuit, Barcinonem; siquidem ait, cum devotus essem in hac civitate, cui indignus præsideo. Hunc Narbonensem antistitem Sunifredum vocat Rodericus Toletanus lib. iii Histor. Hisp. cap. 42 et 43, ex eoque Galliæ Christianæ auctores. Concilio quidem is interfuit Toletano decimoquinto primus post metropolitanos: quod

(a) Notas consule Jo. Bap. Perezii ad hoc Hildefonsi elogium in edit. Matrit. Oper. sancti Isidori tomæ I, pag. 437.

(b) Exstat in Escorialensi sæculi x Codice Lit. A, Plut. II, n. 9. atque in recentiore alio Digramm. et Plut. IV, n. 23.

(c) Recusus est hic in prophetam Nahum Commentarius T. II, pag. 268, novissimæ sanctorum Patrum Toletanorum collectionis sub Juliani nomine: quem ut ipsi adscribat atque asserat cl. ejus editionis curator nullum non movet lapidem adversus Nalem Alexandrum et alios. Videndus. — De Wisigothorum Chronico quod Wulse nomine circumferitur, necnon de quatuor Hildefonsi et Quirici Toleta-

norum presulum, et Gudile ac Wamba regis epitaphiis, quæ Pseudo-Chronicorum Juliani et Luitprandi hugulus Juliano adscribit, agit idem cl. editor T. II, pag. 385, eaque omnia ut spuria et Juliano supposita rejicit.

norum presulum, et Gudile ac Wamba regis epitaphiis, quæ Pseudo-Chronicorum Juliani et Luitprandi hugulus Juliano adscribit, agit idem cl. editor T. II, pag. 385, eaque omnia ut spuria et Juliano supposita rejicit. (d) Lib. vi. De la corona de Catalunya, c. 152. (e) Exstat in noviss. sanctorum Patrum Toletanorum collectione T. II, pag. 6. (f) Edidit hanc quoque epistolam cl. Matthæus Aymericus in Catalogo Barcinonensium presulum Barcinone 1760, pag. 461, qui et plura de Idalio, pag. 262, seq. (g) Habetur in Escorialensi sæculi xiv Codice Digramm. et Plut. IV, num. 23.

S. JULIANI

TOLETANI EPISCOPI

VITA SEU ELOGIUM,

AUCTORE FELICE TOLETANO ETIAM EPISCOPO.

MONITUM.

Quod nos facturos promisimus, et vero fecimus in sancti Hildefonsi Vita, ut PP. Toletanorum gesta vitæque historiam non proprio stylo persequeremur, sed nonnunquam vetustiora aliorum de illis testimonia prodiceremus, quæ firmiorem facerent fidem, id ipsum in presentiarum effecimus, sancti Juliani Toletani vitam ex Felice archiepiscopo item Toletano transcribentes, qui elogium ejus adjecit ad sancti Hildefonsi librum de Viris illustribus, jam sæpius laudatum. Neque enim erat eor nostram hujus narrationi præferreamus, quæ cætera omnia testimonia et antiquitate et auctoritate longe superat. Habet enim antiquitatis, quantum desiderari potest, cum a Felice conscriptum sit, Juliani coetaneo, omniumque fere quæ narrat oculato teste, atque calente adhuc memoria hæc de Juliano scribenti. Auctoritatis vero habet non minus, cum ab eo viro testimonium proliscitur qui Juliano ipsi post Sibertum in episcopatu successit Ecclesiæque Toleta-